

На черговому засіданні Президії НАН України 17 листопада 2010 року члени Президії НАН України та запрошені заслухали доповідь наукового керівника Державної програми фундаментальних і прикладних досліджень з проблем використання ядерних матеріалів, ядерних і радіаційних технологій у сфері розвитку галузей економіки (далі – Програма) академіка НАН України І.М.Неклюдова про її виконання.

В обговоренні взяли участь академік НАН України Б.Є.Патон, віцепрезидент Національної атомної енергогенеруючої компанії «Енергоатом» Міністерства палива та енергетики України Н.Ю.Шумкова, генеральний директор Відокремленого підрозділу «Атомпроєктінжиніринг» Національної атомної енергогенеруючої компанії «Енергоатом» Міністерства палива та енергетики України В.К.Бронніков, заступник директора Інституту електрозварювання ім.Є.О.Патона НАН України академік НАН України Л.М.Лобанов, перший заступник начальника Управління енергетичної політики Секретаріату Кабінету Міністрів України О.Ю.Зенюк, проректор з наукової роботи Севастопольського національного університету ядерної енергії і промисловості Міністерства палива та енергетики України доктор технічних наук М.М.Дівізінюк, голова Державного комітету України з питань науки, інновацій та інформатизації академік НАН України В.П.Семиноженко.

Президія НАН України наголосила, що дослідження в галузі ядерної фізики та енергетики в Академії завжди мали статус пріоритетних. Але особливого значення вони набули зі створенням Відділення ядерної фізики та енергетики НАН України та прийняттям у 2004 році Державної програми фундаментальних і прикладних досліджень з проблем використання ядерних матеріалів та ядерних і радіаційних технологій у сфері розвитку галузей економіки на 2004-2010 рр.

Доповідь академіка НАН України І.М.Неклюдова про результати виконання згаданої Програми засвідчила, що вона є досить масштабною. Над виконанням 283 проєктів цієї Програми працювали понад 40 наукових установ НАН України, вищих навчальних закладів та організацій інших міністерств.

Було одержано низку важливих результатів для науково-технічного супроводження ключової для економіки України галузі – атомної енергетики. Частина з них вже впроваджена, інша набуде практичної реалізації найближчим часом.

Крім того, виконання Програми сприяло зміцненню зв'язків установ НАН України з Мінпаливенерго України, Державним комітетом ядерного регулювання України, Національною атомною енергогенеруючою компанією «Енергоатом» Мінпаливенерго України. Більш активною стала участь Академії у визначенні державних рішень щодо розвитку атомно-енергетичного комплексу країни.

Разом з тим внаслідок неповного обсягу фінансування Програми ряд розробок не було доведено до кінця. Зокрема, не вдалось завершити розробку промислового процесу виготовлення трубних заготовок з цирконієвого сплаву з власної сировини за магнієтермічною технологією, не завершено наукове обґрунтування створення геологічного сховища високоактивних радіоактивних відходів.

Але були одержані цікаві перспективні результати досліджень, готові для подальшого впровадження. Це стосується, в тому числі, технологій одержання нових металогідридних матеріалів на основі титану для контейнерів відпрацьованого ядерного палива, а також виробництва гафнію ядерної чистоти для нейтронопоглинаючих елементів.

Зважаючи на успішність в цілому робіт за Програмою, в Академії виникла підтримана Радою національної безпеки і оборони України ініціатива щодо її подовження.

Відповідний проект рішення Кабінету Міністрів України пройшов всі необхідні погодження і найближчим часом буде винесений на розгляд Кабінету Міністрів України. Президія НАН України доручила академіку НАН України І.М.Неклюдову взяти під особливий контроль це питання для того, щоб рішення про подовження Програми було прийнято у поточному році.

У цілому Президія НАН України позитивно оцінила виконання Державної програми фундаментальних і прикладних досліджень з проблем використання ядерних матеріалів та ядерних і радіаційних технологій у сфері розвитку галузей економіки на 2004-2010 рр.

***

Далі учасники засідання заслухали та обговорили доповідь академіка НАН України Г.Л.Камалова «Активация кисню, пероксида водорода та гидропероксидов полядерными карбоксилатами 3d-металлов».

У виступах академіка НАН України Б.Є.Патона, директора Фізико-хімічного інституту ім.О.В.Богатського НАН України академіка НАН України С.А.Андронаті, директора Інституту фізичної хімії ім.Л.В.Писаржевського НАН України академіка НАН України В.Г.Кошечка, завідувача кафедри фізичної хімії Київського національного університету імені Тараса Шевченка доктора хімічних наук, професора І.О.Фрицького, академіка-секретаря Відділення хімії НАН України, директора Інституту колоїдної хімії та хімії води ім.А.В.Думанського академіка НАН України В.В.Гончарука відзначалось, що у Фізико-хімічному інституті ім.О.В.Богатського НАН України здійснюються фундаментальні та прикладні дослідження в галузі розробки концептуальних підходів сучасного металокомплексного каталізу для конкретних систем реагент-субстрат-каталізатор. Проведені дослідження дали змогу більш глибоко зрозуміти механізми утворення та активації гідропероксидів і запропонувати каталітичні системи, що дозволяють отримувати з високою селективністю низку цінних органічних продуктів.

Проте запропонована технологія ще не запрацювала повною мірою. Ряд завдань у зазначеній галузі залишається ще не виконаним. В першу чергу потребують розширення та поглиблення роботи з конструювання та оптимізації складу і структури нових ефективних, у тому числі хемо- і стереоселективних, каталітичних систем для вирішення різноманітних проблем тонкого органічного синтезу (малотоннажної хімії), матеріалознавства, енергетики тощо.

Крім того, необхідно зосередити зусилля фахівців на методах створення нових гомогенних і гетерогенних металокомплексних каталізаторів на основі супрамолекулярних та нанорозмірних систем.

Без освоєння зазначеної технології вітчизняними підприємствами розпочатий комплекс робіт не можна вважати доведеним до логічного завершення.

У зв'язку з цим пріоритетом номер один для авторів розробок, і особливо для керівництва інституту, має стати саме широке впровадження згаданих розробок.

А для цього необхідно ще багато зробити як в науково-технологічному, так і в організаційному аспектах. Перспективу для зазначених робіт слід шукати також і в міжнародному співробітництві.

***

Крім того, Президія НАН України заслухала інформацію про підготовку короткого звіту НАН України за 2010 рік; також було розглянуто низку кадрових питань та прийнято рішення про нагородження працівників установ Національної академії наук України.

Секретаріат Президії НАН України